

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
доцента Бали Тетяни Михайлівни
на дисертаційну роботу **Ген Янь** на тему: **«Організаційно-методичні умови
формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі
фізичного виховання Китайської Народної Республіки»**,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність. В останні десятиліття рухова активність в системах фізичного виховання розглядається як ключовий засіб зміцнення здоров'я населення та забезпечення високої працездатності. Рівень фізичної підготовленості дітей і підлітків знижується через зміну способу життя, захоплення телебаченням, Інтернетом, комп'ютерними іграми, що сприяє малорухливому способу життя та дитячому ожирінню. Дослідження вказують, що фізична підготовленість є важливим показником здоров'я та благополуччя дітей і підлітків. Проблема зниження рівня здоров'я школярів та ефективності фізичного виховання в закладах освіти актуальна в багатьох країнах. Міністерство освіти КНР у 2017 році ініціювало реформування системи освіти з метою зниження академічного навантаження та збільшення часу на рухову активність. Виявлено, що менше 30% дітей виконують рекомендації щодо щоденної 60-хвилинної рухової активності, менше 5% досягають відмінного рівня фізичної підготовленості, а 85,8% школярів ведуть малорухливий спосіб життя. У програмі "Здоровий Китай 2030" пріоритетом є активна політика фізичного виховання в школі, з метою забезпечення 60-хвилинної рухової активності на добу та підвищення показників фізичної підготовленості школярів до 25% до 2022 року та до 60% до 2030 року. Попри наявність нормативних документів, відсутні науково обґрунтовані організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності школярів, що вимагає залучення вчителів, експертів в галузі освіти та батьків. Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що напрямок наукового дослідження є актуальним та своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 рр., згідно з темою кафедри теорії і методики фізичного виховання 3.1 «Теоретико-методичні основи вдосконалення програмно-нормативних засад фізичної підготовки дітей, підлітків і молоді» (номер державної реєстрації 0116U001626) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021–2025 рр., згідно з темою кафедри теорії і методики фізичного виховання 3.3 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938). Внесок дисертанта, як співвиконавця теми полягав у науковому обґрунтуванні та розробці організаційно-методичних умов формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі фізичного виховання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, їх достовірність. Наукові положення дисертації та висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь їх вірогідності забезпечується: кількістю використаних літературних джерел, яка склала 144 найменування, серед яких 63 – іншомовних; використанням документальних матеріалів та нормативних документів Китаю та України, сучасної наукової літератури; використанням адекватних завданням дослідження методів наукового пізнання; тривалістю виконання дисертаційного дослідження (2019 – 2024 рр.); кількістю наукових публікацій та представленням наукових досліджень на конференціях різного рівня та результатами впровадження в освітній процес закладів освіти.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертанткою:

- ✓ вперше обґрунтовано організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності китайських учнів 7–9 класів у процесі

фізичного виховання, що містить організаційний, реалізаційний, методичний, діяльнісний компоненти, які впливають на залучення китайських школярів до спеціально-організованої рухової активності;

- ✓ вперше науково обґрунтовано модельні характеристики режимів рухової активності учнів середньої школи та визначено чинники, що лімітують режими рухової активності китайських школярів, та дозволяють регулювати інтенсивність, спрямованість і тривалість фізичних навантажень;
- ✓ вперше обґрунтовано цілісний підхід до програмно-методичного забезпечення занять руховою активністю в освітньому середовищі, які забезпечують підвищення професійного розвитку вчителів фізичної культури, рівня поінформованості батьків з питань грамотності у фізичній культурі, залучення учнів 7–9 класів до програм занять руховою активністю;
- ✓ вперше визначено ключові фактори, які впливають на рівень професійної підготовки вчителів фізичної культури для формування мотивації у китайських школярів до спеціально-організованої рухової активності;
- ✓ уточнено дані про рівень рухової активності, фізичного розвитку та фізичної підготовленості китайських учнів 7-9 класів;
- ✓ отримали подальший розвиток дані про особливості мотивації, формування поведінкових орієнтацій до власного здоров'я та спеціально-організованої рухової активності китайських школярів.

Практична значущість результатів полягає в тому, що впроваджено організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності учнів 7-9 класів, які дозволяють здійснювати педагогічний процес фізичного виховання КНР.

Сформульовані в дисертації висновки і пропозиції стали основою для впровадження в матеріали навчальних дисциплін освітнього процесу здобувачів вищої освіти Національного університету фізичного виховання і спорту України, про що свідчать акти впровадження.

Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено в: освітньо-виховний процес закладу освіти «Тетіївський ліцей № 3 Тетіївської міської рада (акт впровадження від 22 січня 2024 р.); освітній процес підготовки студентів предметної спеціальності 014.11 Середня освіта (фізична культура) Національного університету фізичного виховання і спорту України в начальний курс дисципліни «Педагогічна діагностика якості навчання у фізичній культурі» (акт впровадження від 24 січня 2024 р.); освітній процес підготовки студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України в начальний курс дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання» (акт впровадження від 25 січня 2024 р.) та у практику діяльності школи іноземних мов при Пекінському університеті іноземних мов (акт впровадження від 15 січня 2024 р.).

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації Ген Янь дозволяє констатувати, що у рукопису відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Також це підтверджено відповідними матеріалами метрологічної експертизи дисертації, проведеної фахівцями Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота викладена на 219 сторінках друкованого тексту, з них 163 сторінки основного тексту. Дисертаційна робота складається з анотацій двома мовами, змісту, переліку умовних позначень та скорочень, вступу, п'яти розділів та висновків до них, загального висновку, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків. Дисертаційну роботу ілюстровано 59 таблицями та 15 рисунками. Список використаних джерел складається з 144 найменування.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичну значущість роботи й особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві наукових працях; відображено апробацію результатів дослідження та кількість публікацій за темою дисертації.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади функціонування систем шкільного фізичного виховання» проведено аналіз наукової літератури з теми дисертації, розкрито особливості становлення системи шкільного фізичного виховання в КНР; визначено ситуацію зі станом рухової активності та фізичної підготовленості дітей за результатами національних епідеміологічних досліджень в КНР.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» авторкою представлено опис методів, які використовувалися при проведенні дослідження відповідно до його мети, завдань, об'єкту, предмету. Наведено опис етапів організації та проведення дослідження.

У третьому розділі «Характеристика детермінант впливу на рухову активність китайських учнів в процесі фізичного виховання» авторкою представлено результати констатувального етапу педагогічного експерименту, який полягав у визначенні мотивації та ставлення до занять фізичним вихованням і вибору видів рухової активності китайських школярів. В результаті якого встановлено, що переважна більшість учнів 7–9 класів не залежно від статі вважають, що оптимальним є 2–3 уроки фізичної культури на тиждень, однак це йде в розрізі глобальних рекомендацій про рухову активність не менше 1 години на день. Наявність інвентарю, обладнання, спортивної форми, спеціального спортивного інвентарю є лімітуючим чинником для занять руховою активністю та активного відпочинку у учнів 9 класів та стимулюючим для учнів 7 та 8 класів.

Розкрито особливості фізичного розвитку учнів 7-9 класів та надано результати оцінки фізичної підготовленості учнів 7-9 класів у відповідності з національними стандартами. Оцінка індексу маси тіла показує, що нормальну масу тіла мали 86,36 % хлопців і 75 % дівчат у віці 12 років, відповідно 90 % і 69,23 %, у віці 13 років, 84,78 і 83,33 % у віці 14 років та 38,18 % і 68,18 % в віці 15 років. До 15 років зростає частка хлопців з надмірною масою тіла (22,73 %), та поодинокі випадки ожиріння (9,09 %). Надмірна маса тіла була відмічена у 19,23 % дівчат 13 років. Тенденція до ожиріння у дівчат в віковому діапазоні 12–15 років, є наступна з 6,25 до 18,18 %, найвища частка у віці 15 років. За результатами проведенного тестування фізичної підготовленості оцінку

«відмінно» отримали учні 7-го класу: 27,42 % хлопців і 24,14 % дівчат; з 8 по 9 клас оцінка «відмінно» спостерігається у 22,73 % хлопців і 18,18 % – дівчат. Можна відмітити про зниження результатів хлопців у 7–9 класів, хто отримав оцінку «добре» з 48,39 до 40,91 %. Оцінку «задовільно» отримали 24,19 % хлопців у 7-му класі, у 9-му класі – 31,82 %; у дівчат відповідно 32,76 %, 40,00 % та 50 %. У 8-му та 9-му класі незначна частка хлопців отримала оцінку незадовільно (2,17–4,55 %). Встановлено, що у переважній більшості китайських школярі 12–15 років визначено помірний рівень рухової активності, проте дедалі більше з віком вони схиляються до малорухливого способу життя.

У четвертому розділі «Моделювання рухової активності учнів 7-9 класів в умовах шкільного фізичного виховання» представлено результати опитування вчителів фізичної культури, яке полягало у визначенні стану реалізації фізичного виховання в школах провінцій КНР. Встановлено, що 80 % опитуваних дотримуються стандартів фізичного виховання. При побудові процесу шкільного фізичного виховання 85 % опитуваних вчителів враховують базові принципи фізичного виховання і стандарти з фізичної підготовленості в роботі з школярами. Ключовим акцентом у професійній підготовці 68 % вчителів відзначили вирішення пріоритетних оздоровчих завдань на уроці фізичної культури. При плануванні уроків фізкультури про використання в школі нормативних ресурсів відмітило 72 % опитаних, в той час 28 % відмітили, що не завжди дотримуються визначених нормативних документів, можливо в частині орієнтації безпосередньо на адаптовані робочі навчальні плани. Вчителями фізичної культури було відзначено про застосування на уроках фізичного виховання з учнями 7-9 класів наступного навчального матеріалу з: баскетболу (82 %), футболу (74 %), легкої атлетики (56 %), бадмінтону (48 %), бойових мистецтв (44 %), аеробіки (40 %), волейбол (33 %), настільний теніс (22 %). Серед теоретичних тем які визначили вчителі фізичної культури, що викладали на уроці фізичної культури для учнів 7–9 класів протягом цього навчального року були: фізична, психологічна чи соціальна користь від рухової активності; фітнес пов'язаний зі здоров'ям (наприклад, кардіореспіраторна витривалість, м'язова витривалість, м'язова сила, гнучкість та склад тіла); фази тренування (наприклад,

розминка, тренування та заминка). Переважна більшість вчителів (30 %) у своїх відповідях відзначили, що при плануванні орієнтовно виділяють від 50 до 74 % часу від загальної тривалості заняття моторну щільність, це той час коли китайські школярі мають високу рухову активність. Серед видів спорту де можна себе спробувати і реалізувати в більшості китайських шкіл є можливості для занять в позаурочний і позашкільний час: баскетболом (82,86 %), футболом (60 %), настільним тенісом (54,29 %), танцями (34,29 %), бойовими мистецтвами (28,57 %), волейболом (25,71 %), силовими тренування (25,71 %). Менше заклади загальної середньої освіти можуть запропонувати можливостей для заняття тенісом (11,43 %), туризмом (8,57 %), альпінізмом (5,71 %).

Визначено, що на структуру режиму рухової активності китайських учнів 7–9 класів впливають: кратність днів рухової активності високої та помірної інтенсивності, тривалість рухової активності помірної інтенсивності, кратність днів на рухову активність помірної інтенсивності в поєднанні з ходьбою, тривалості ходьби на тиждень, тривалості рухової активності помірної та високої інтенсивності в поєднанні з ходьбою, кратність днів на ходьбу, малорухлива поведінка, ІМТ, рівень фізичної підготовленості.

Проведено факторний аналіз структури фізичного стану учнів 7-9 класів, який дозволив визначити взаємозв'язок показників фізичного розвитку, розвитку фізичних якостей, рухової активності різної інтенсивності, що було враховано при розробці організаційно-методичних умов формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі шкільного фізичного виховання.

За період експерименту за визначеними критеріями можна відмітити про позитивні зміни ІМТ, підвищення рівня фізичної підготовленості, фізичної грамотності з фізичної культури, рівня рухової активності. Даним змінам сприяло збільшення часу і днів на тиждень, які китайські учні приділяли руховій активності високої інтенсивності з запропонованої нами програми.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлені підсумки дисертаційної роботи. У результаті дослідження отримано три групи даних, які підтвердили і доповнили наявні наукові розробки,

а також сприяли отриманню абсолютно нових даних в аспекті наукового завдання, що вивчалось.

Висновки повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та структурованими.

Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувачкою в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано 10 наукових праць: 3 статі у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у періодичному науковому виданні Великобританії, яке проіндексоване у базі даних Scopus (Q2); 5 публікацій апробаційного характеру; 1 публікація, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Результати наукових досліджень були представлені і обговорені на наукових конференціях, зокрема: XIV, XVI Міжнародних конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2021, 2023); I і II Всеукраїнських наукових конференціях «Перспективи розвитку фізичної культури і спорту у закладах освіти» (Луцьк, 2022–2023); VII Міжнародній конференції «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (Київ, 2023); науково-практичних конференціях та круглих столах кафедри теорії і методики фізичного виховання (2020–2024).

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Позитивно оцінюючи в цілому рівні наукової новизни і практичного значення дослідження, доцільно звернути увагу і на деякі його недоліки:

1. Однією із задач дисертації було дослідити взаємозв'язок між мотивацією до занять фізичними вправами, режимами рухової активності та

фізичним станом китайських учнів 7–9 класів. Однак, в роботі не досліджувався фізичний стан китайських учнів.

2. Ряд положень які викладені в розділі 2, підрозділ 2.1.6.2 «Педагогічне тестування фізичної підготовленості», доцільно було б представити в розділі 1, і більш уваги приділити описанню методики проведення тестувань.

3. У розділі 2 «Методи і організації дослідження», підрозділ 2.1.6.2 «Педагогічне тестування фізичної підготовленості», зазначено, що використовувалися рухові тести з Китайського національного стандарту фізичної підготовки (CNSPFS), однак в розділі відсутній опис тесту для визначення рівня розвитку силових здібностей у дівчат 7–9 класів, а саме: «Піднімання тулуба в сід». Проте, наявний опис тесту «Присідання», який відсутній у вищезазначеному стандарті.

4. Потребує уточнення, за яким саме стандартом оцінювався рівень фізичної підготовленості та ІМТ китайських учнів, «Національним стандартом фізичної підготовленості і здоров'я» чи «Національним стандартом оцінки фізичної підготовленості Китаю» або «Стандартом Всесвітньої організації охорони здоров'я», оскільки в роботі згадуються різні стандарти.

5. Цифровий матеріал запропонований в таблицях 3.1–3.11 та у розділі 4.1–4.2 «Оцінка стану реалізації фізичного виховання в школах провінцій КНР», на наш погляд, слід було представити у рисунках. Також, на нашу думку, доречним було б підкорегувати назви до цих таблиць.

6. З матеріалів дисертації не зрозуміло який віковий діапазон досліджувався, оскільки, в тексті зустрічається вік – 12–15 років та 12–14 років.

7. В дисертації наявні посилання на літературні джерела, які відсутні у роботі (с. 53, 151, тощо).

8. У тексті дисертаційної роботи подекуди зустрічаються технічні, стилістичні та орфографічні помилки.

Проте, представлені зауваження не знижують позитивного враження від науково-теоретичного рівня проведеного дослідження, його актуальності та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Ген Янь на тему: «Організаційно-методичні умови формування режимів рухової активності учнів 7–9 класів в системі фізичного виховання Китайської Народної Республіки» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт», галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка».

Офіційний опонент:

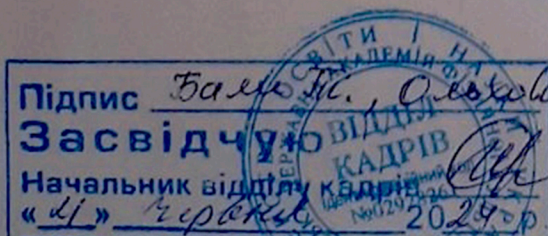
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, доцент кафедри теорії та методики
фізичного виховання
Харківської державної академії
фізичної культури

Тетяна БАЛА

Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії
фізичної культури,
доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор

Олег ОЛЬХОВИЙ

Мірошніченко